

ההיבט הכלכלי הנשכח: החייאת מפת הדרכים הכלכלית

מפגש סיעור מוחות של קבוצת Aix

30 במאי, 2006

קבוצת Aix הינה קבוצת עבודה ייחודית, החוקרת, כותבת ומפיצה ניירות עמדה, בהם היא מאבחנת תרחישים כלכליים, ומציעה המלצות כלכליות, על מנת לקדם פתרונות מעשיים שייטיבו עם שני הצדדים, ישראלים ופלסטינים כאחד.

הקבוצה מורכבת מכלכלנים ישראלים, פלסטינים ובינלאומיים, אנשי אקדמיה, חברים בארגונים בינלאומיים ונציגים רשמיים מארגונים בינלאומיים – כולל הבנק העולמי, קרן המטבע העולמית והאיחוד האירופי - הפועלים כמשקיפים.

השינויים המהותיים, אם לא הדרמטיים, בפרמטרים המדיניים והכלכליים ברשות הפלסטינית ובישראל, מדגישים הן את הצורך בשינויים אשר יסייעו בקידום הליך ההתאוששות של הכלכלה הפלסטינית, והן את הצורך בצעדים ממשיים לקראת פתרונות קבע כלכליים, בהתאם להמלצות שפרסמה קבוצת Aix בשנת 2004 במפת הדרכים הכלכלית.

ב-30 במאי, 2006 נפגשה קבוצת Aix, יחד עם מומחים ישראלים, פלסטינים ובינלאומיים נוספים, לבחון את ההיבטים הכלכליים של המצב הנוכחי. הקבוצה ניתחה את ההשפעה המיידית על הכלכלה הפלסטינית וכן את ההשפעות ארוכות הטווח על כל הסכם קבע שעתיד להיחתם בעתיד. הפעולות החד-צדדיות הנוכחיות והעתידיות, עמדות פלסטיניות מסוימות והתגובה הבינלאומית לפעולות ולעמדות אלו, מזניחות את ההיבט הכלכלי, המהווה תנאי הכרחי לשלום יציב ובר-קיימא באזור, המבוסס על הנחת היסוד של שתי מדינות לשני עמים.

הנושאים החשובים המוזכרים מטה - אשר הוזכרו גם בהצהרות של צוות העבודה של וולפנסון, הבנק העולמי, הקוורטט, ה-AHLC וכן בהסכם על המעברים ודרכי הגישה/הסכם רפיח - הועלו לדיון ונבחנו ע"י הקבוצה:

משטר כלכלי ויחסי הכלכלה הישראלים-פלסטינים

א. המשטר הכלכלי הקיים כיום בפועל, שונה באופן משמעותי מהמשטר עליו הוסכם ב-1994 ב"פרוטוקול פריס": החוקים שנועדו להסדיר מעבר סחורות ופועלים, כמו גם החוקים שנועדו להסדיר את קיזוזי המיסים בין ישראל ואש"פ, לא נאכפים מזה מספר חודשים. קיימת סתירה מוחלטת בין התנאים הנדרשים להתאוששות הכלכלה הפלסטינית ולמשטר הכלכלי החדש. סתירה זו באה לידי ביטוי בענייני סחר, בנושא הפועלים הפלסטינים, בהיבט הפיננסי ובהיבטים נוספים אחרים.

ב. כל כלכלה, כולל הכלכלה הפלסטינית, זקוקה למשטר סחר מתפקד. במידה והסדרי הסחר המפורטים בפרוטוקול פריס אינם מתפקדים, יש צורך דחוף להגיע למשטר חלופי מוסכם. על משטר זה להיות מבוסס על מדיניות סחר יותר ריבונית, אשר תבטיח גישה לשווקים ואת הקמתם של גבולות סחר יעילים. כל משטר סחר עתידי חייב לשמר קשרי מסחר קרובים בין ישראל ופלסטין.

ג. מספר אפשרויות הועלו בנוגע לפרוטוקול פריס, בין היתר יישומו באופן מלא, שינויים ותיקונים שיש לבצע בו, וכן האפשרות להשגת הסכם כלכלי חדש, אשר יסדיר את היחסים הכלכליים הבינלאומיים לתקופת מעבר.

ד. על האפשרות להפרדה כלכלית מוחלטת – כלומר הפסקת כל קשרי המסחר, העבודה והפיננסים – הועברה ביקורת קשה ונוקבת. אופציה זו הוגדרה בטווח הארוך כאלטרנטיבה בלתי רצויה, ובטווח הקצר כברירה מאד מסוכנת, בשל השפעתה על הכלכלה הפלסטינית כמו גם על הכלכלה הישראלית.

גדר/חומה

- א. בניית גדר/חומה הפרדה מהווה מכשול לתנועה פלסטינית פנימית מאחר ו:
 1. היא מבודדת חלקים משטחה של הכלכלה הפלסטינית, כולל מזרח ירושלים ועמק הירדן.
 2. היא מבודדת את הכלכלה הפלסטינית משאר העולם.

- ב. השלמת בניית גדר/חומה הפרדה תשפיע באופן שלילי על הכלכלה הפלסטינית, על היחסים הכלכליים הישראלים - פלסטינים, וכן על האפשרות להתאוששות הכלכלה הפלסטינית.

ההיבט הפיננסי

- א. קשיי המימון, הנובעים ברובם מאי-קיום פרוטוקול פריס, והכוללים בין היתר את הימנעות ישראל להעביר כספי מיסים עקיפים לפלסטינים, מחייבים התייחסות.
- ב. סנקציות כלכליות יגרמו להידרדרות נוספת של הכלכלה הפלסטינית, ויובילו באופן בלתי נמנע למשבר כלכלי נרחב.
- ג. החלטת הבנקים הישראליים שלא לעבוד יותר עם בנקים פלסטינים בעתיד הקרוב, יוצרת בעיה נוספת, שיש לתת לה מענה בדחיפות. מאות אנשי עסקים ישראלים ופלסטינים, וכן ארגונים נוספים יפגעו כלכלית ולא יוכלו להמשיך ולעבוד ביחד, בשל היעדר פתרון מתאים.

יחידה טריטוריאלית אחת

- א. רציפות השטח הפלסטיני מהווה תנאי מקדים להתאוששות כלכלית ולהקמתה של מדינה פלסטינית ברת-קיימא. אולם, בידוד רצועת עזה, היעדר חיבור טריטוריאלי בין רצועת עזה והגדה המערבית, הופעתן של נקודות מעבר-גבול מתוחכמות, המתפקדות כנקודות מעבר-גבול בינלאומי, סביב ערים ועיירות פלסטיניות, וכן אמצעים נוספים רבים-מספור, כל אלו פועלים כנגד היווצרותה של רציפות טריטוריאלית.

עובדים

- א. מעבר עובדים פלסטינים לישראל, היווה בעבר וימשיך להוות גם בעתיד, גורם חשוב בהעלאת רמת התעסוקה ורמת ההכנסה הפלסטינית. אי לכך, על כל אסטרטגיה עתידית לשמר את קשרי העבודה בין שתי הכלכלות.

קבוצת Aix מביעה את דאגתה העמוקה למצב ההומניטארי והכלכלי המידרדר של הכלכלה הפלסטינית. ירידה של 30% ברמת החיים בשנים האחרונות, וההערכות הקודרות לשנים 2006 ו-2007 צריכות להדאיג את כל המעורבים בדיונים.

קבוצת Aix תמשיך לחקור את המשמעויות הכלכליות של התפתחויות מדיניות קיימות ועתידיות, מתוך השקפה שיש לקדם את ההסדרים הכלכליים הטובים ביותר, שיהוו חלק מכל הסכם שלום עתידי בין ישראל ופלסטין.

הערת Disclaimer:

פעילות המחקר של קבוצת Aix ממומנת בחלקה על ידי האיחוד האירופי. עם זאת, תוכן ההצהרה הוא תחת אחריות קבוצת Aix בלבד, ואינו משקף את עמדות האיחוד האירופי.